

‘De diepte in, zonder valse hoop’

REPORTAGE

Bij de nieuwe DOX speelt oud en nieuw multicultureel talent. ‘Theater leren maken is iets anders dan beroemd worden.’

Van onze medewerkster
Annette Embrechts

UTRECHT Andere theater- en dansgroepen zouden er een moord voor doen: tijdens de première van *Ticket to paradise* van DOX zit de zaal bomvol met jonge mensen, meest twintigers, en van divers cultureel pluimage. Sommigen vallen elkaar na afloop om de hals, een soort van reünie: er zijn veel DOX'ers van het eerste uur.

Tien jaar geleden werd de broedplaats voor jong talent in Utrecht opgericht. DOX was de eerste instelling in Nederland die jongeren zonder vereist hbo-niveau een opleiding aanbood in het maken van professioneel danstheater, als overgang naar erkende vakopleidingen of de podiumkunstpraktijk. Auditanten hebben soms niet eens het vmbo afgemaakt. Ze komen nogal eens uit gezinnen waarin aandacht voor theater moet worden bevocht. Nederlanders van allochtone afkomst, maar ook asielzoekers uit azc's.

Eén van de twee oprichters, Sasan Saghar Yaghamai, is zelf zonder

diploma als economiestudent en politiek activist gevlucht uit Iran, via Turkije, naar Nederland, ‘stap voor stap dichterbij democratie’, aldus zijn samenvatting.

Nu bij de première van zijn dans-theaterstuk *Ticket to Paradise* constateert hij samen met artistiek leider Hildegard Draaijer dat hun DOX voor veel jongeren inderdaad een ‘ticket to paradise’ bleek. Of beter: een overstapkaartje.

Zo acteert ex-DOX'er Gürkan Küçüksentürk al jaren in de televisiesoap *Onderweg naar Morgen*, stond Nana Appiah in de televisiefinale van *Dancing Queen* en speelde autodidact Collin van den Broek na DOX bij Orkater, Bambie, Bonte Hond en Golden Palace.

Voor *Ticket to Paradise* is Van den Broek even terug voor de rol van verteller. Hij verhaalt hoe hij als jongen droomde langer te worden dan zijn lange vader. Daarom ging hij regelmatig met boodschappentassen aan zijn voeten aan de dakgoot hangen. Vader overleed echter een paar centimeter voor zijn zoon, nu zo'n twee meter lang, hem evenaarde.

De 27-jarige Vincent Morelle komt uit Mexico en zwerft met vrouw en kind tussen Nederland en Frankrijk. Zijn danspartner Els Alkemade, blond en blauwe ogen, volgt inmiddels een dansopleiding. Andere DOX'ers geven inmiddels zelf dans- en theatertrai-

ningen op middelbare scholen. Om op hun beurt onverwacht talent voor DOX te scouten.

Natuurlijk zijn Draaijer en Saghar Yaghamai trots. Glimlachend spreekt Draaijer inmiddels van DOX-alumni, die aan nieuwkomers vertellen dat de praktijk nog veel harder is dan het veeleisende opleidingstraject van DOX. Maar Draaijer en Saghar Yaghamai hebben ook investeringen verloren zien gaan. Asielzoekers die na een glansrijk DOX-traject dreigden te worden uitgezet naar Nigeria en Syrië.

Nog steeds, zegt Draaijer, gaat het bij DOX om de multidisciplinaire theaterpraktijk door en voor jongeren. Om een trainingstraject dat de diepte ingaat en geen valse hoop geeft als een toekomst op het podium niet reëel is. DOX is de afgelopen jaren aangehaald als rolmodel voor talentontwikkeling van moeilijk bereikbare jongeren. Toch ziet Draaijer tot haar teleurstelling dat het fenomeen van talentontwikkeling - de laatste jaren sterk in de cultuurpolitieke aandacht - vertroebeld. ‘Te veel instellingen duiken op hetzelfde. De samenwerking ontbreekt. MBO-opleidingen in dans en theater schieten als paddenstoelen uit de grond, zonder dat de artistieke kwaliteit wordt gecontroleerd. Ze geven vaak valse hoop. Doen iets met urban omdat straatcultuur hip is. Wij kunnen op onze voorstellingen worden beoordeeld.’

Onder het publiek van *Ticket to Paradise* zit een paar urban dansers met wie Draaijer graag samen met Springdance en Het Lab tijdens de nieuwjaarsreceptie in Utrecht iets had georganiseerd. Ze kreeg het niet voor elkaar omdat mbo-dansopleidingen beweerden geen jongeren te kunnen uitlenen. ‘Ze zetten de boel op slot uit angst talent te zien vertrekken naar elders. Ze willen er zelf mee scoren. Iedereen wil de ontdekker zijn van een nieuwe ster. Maar theater leren maken is iets anders dan beroemd worden. Je moet jongeren juist zo veel mogelijk eerlijke kansen geven. En ze laten gaan als ze ergens anders meer kunnen leren.’

Ticket tot Paradise door DOX, gezien in Theater Kikker, Utrecht. Tournee.

Troetelkind werd door crisis geloodst

Theatergroep DOX werd tien jaar geleden opgericht door theatermaker en docent Hildegard Draaijer en choreograaf Sasan Saghar Yaghamai. De multiculturele en multidisciplinaire groep, gericht op artistieke talentontwikkeling van moeilijk bereikbare jongeren, werd direct één van de troetelkinds van toenmalig staatssecretaris van cultuur Rick van der Ploeg. Al na één jaar nam hij DOX op in het kunstenplan. De groep kreeg vier jaar structurele subsidie, ook van Provincie en Gemeente Utrecht. Die werd na vier jaar gecontinueerd. In de huidige situatie met Basisinfrastructuur (BIS) en NFPK+ is DOX overgeheveld naar het nieuwe Fonds Cul-

tuurparticipatie. Prima, vindt Draaijer: ‘Meer nog dan de artistieke kwaliteit van de voorstellingen staat bij ons de participatie en educatie van jongeren voorop. Daar is nu meer geld voor vrijgemaakt en worden we ook op afge-rekend.’ Samen met Marjan Barlage en oud-DOX'ers als peertrainers in het voortgezet onderwijs levert Draaijer een driejarige ontwikkelingstraject in diverse kunst disciplines. Het voortbestaan van DOX stond één keer onder druk. Vier jaar geleden werd Draaijer ernstig ziek en dreigde een faillissement. Bestuur en choreograaf wisten de groep dankzij sponsoring en vrijwillige inzet door de crisis te loodsen.

Scène uit de voorstelling *Ticket to Paradise* van theatergroep DOX.